

sorozat, az évszak műtárgya magyar és angol nyelvű leprellőit: Török L.: BIZÁNCI MŰVÉSZET EGY EGYIPTOMI FALUBÓL (2003. tél); Szilágyi J. Gy.: ETRUSZK SZENELŐ TÁL (2004. tavasz); Nagy Á. M.: TALIZMÁNOK A RÓMAI CSÁSZÁRKORBÓL (2004. nyár); Szilágyi J. Gy.: FÓNÍCIAI TERRAKOTTA FÉRFISZOBOR (2004. ősz); C. Stibbe: ARCHAIKUS SPÁRTAI BRONZ-EDÉNY (2004. tél); Török L.: RÓMAI KORI MŰMIAMASZKOK EGYIPTOMBÓL (2005. tavasz); Nagy Á. M.: HÁZASPÁR SÍRKÖVE PALMYRÁBÓL (2005. nyár); Szilágyi J. Gy.: DÉL-ARÁBIAI ALABÁSTROM SZOBOR (2005. ősz); Gábler D.–Márton A.: EMBERI FEJET ÁBRÁZOLÓ KANCSÓK (2005. tél); Nagy Á. M.: ORPHEUS. RÓMAI CSÁSZÁRKORI MOZAIK ÁFRICÁBÓL (2006. tavasz); Szilágyi J. Gy.: KECSKEFÜLŰ EDÉ-

NYEK (2006. nyár); Bencze Á.: TARENTUMI SYMPOSITION-FIGURÁK (2006. ősz); Szilágyi J. Gy.: GNATHIA-KANCSÓ (2006. tél); Nagy Á. M.: LOVAS HÉRÓS (2007. tavasz). (Valamennyi megtekinthető az Antik Gyűjtemény honlapján: www.mfab.hu/classics).

180. L. 50. j.

181. Katalógusa: CATALOGUE OF THE CELEBRATED COLLECTION OF ANCIENT MARBLES, THE PROPERTY OF THE MOST HONOURABLE THE MARQUESS OF LANSDOWNE. London, 1930.

182. Ludwig Pollak: RÖMISCHE MEMOIREN. KÜNSTLER, KUNSTLIEBHABER UND GELEHRTE 1893–1943. (Herausgegeben von M. M. Guldán.) Roma, 1994. 241–245. (Az idézett szöveg 242–243.)

Judith Kuckart

MARIA ÖNKIOLDÓVAL*

Nádori Lília fordítása

Éppen az imént történt, hogy leparkoltam a járda szélén. Maria elsőként nyitotta ki a kocsiját és dobta ki a szandálját. Hallottam a fatalpak koppanását az aszfalton. Üres volt az utca, a leeresztett redőnyök mögött csak a szieszta csöndje. Maria mezít-láb odament a kúthoz, lábát bedugta a medencébe.

– Egy egész csorda aranyhal – kiáltott –, teljesen bejiedtek, és átúsztak a legtávolab-bi csücsökbe!

– A halak nem csordában élnek, Maria, és légy szíves, csukd már be a kocsiját.

– Nézd, az a vörös, az merészkedik ide először.

– Ilyenek ezek a vörösek – mondtam.

Mindez éppen az imént történt.

És most miért üvölt úgy Maria?

Neki minden fontos, csak az nem, ami nekem fontos. És néha unalmasnak érzem magam mellette. Ilyenkor zsebre dugom a kezem, és nem nézek rá. Csak nehogy szokásommá váljon. A kúttal szemben, egy padon öregember ült. Köszöntem neki, ő visszonzásképpen fölemelte mindkét karját, majd visszajektette a hasára. Ingtéjének fehér-je élesen elütött a fák sötétjétől, a kék ég pedig festett üvegre emlékeztetett. Azért köszöntem neki, mert úgy nézett.

* A fordítás alapjául szolgáló kiadás: MARIA MIT SELBSTAUSLÖSER. In: Judith Kuckart: DIE AUTORENWTIWE. ER-ZÄHLUNGEN. DuMont, 2003. 92–107.

2002. augusztus 30. – Maria és én – egy Häagen Dazs-napernyő alatt – utazásunk utolsó napján

– Ez az! Itt fogunk piknikezni! – épp az imént mondta ezt, meglepő szelídséggel, és vizes lábbal átszaladt az üres úttesten. Erre a kis kávézóra mutatott, amely a kúttal átellenben állt, de zárva volt. Egy asztal, két piros összecsukható szék és egy nyitott, Häagen Dazs-feliratú napernyő állt magányosan a járdán. Ezt találta hívogatónak Maria. Ez Maria, bármilyen ernyő alá képes leülni, és még jól is érzi magát. Nem lebent meg a gyöngyfüggöny a csukott ajtó mögött, amikor Maria még menet közben kezdte kivenni a kecskesajtot, a kenyeret, a vizet meg a szőlőt az uzsonnázacskóból. Maria hátrafordult, látszott rajta, hogy boldog. Én mögöttem mentem, kezemben a fényképezőgéppel. Nem mindig tudok lépést tartani a boldogságrohamaival. Viszont mindent dokumentálok, és az utolsó pillanatban én is beállok a képbe. Egy kicsit leültem én is az asztalhoz, majd visszamentem az utca másik oldalára. Önkioldóval dokumentáltam az utazást, fejben megvolt minden képalírás, még mielőtt exponáltam volna.

– Csináld csak, te önkioldó – kiabált utánam Maria az üres úttesten keresztül –, csináld csak. Azt hiszed, tényleg rajta is leszel a képen, pedig nem. Először mindent megnézel jó messziről, és olyan arcot vágasz, amilyet. És azzal az arccal az utolsó pillanatban ide szaladsz és beállsz, de nem leszel rajta. A képen az lesz, aki még mindig odaát áll.

– És milyen fickó az ott, odaát? – Hirtelen elbizonytalanodtam. Jó helyen állok, ha nem a saját helyemen állok? Maria komolyan nézett rám.

– Egy nagy, csupa fül-csupa szem figyelmetlenség, kedvesem. Mondd csak, lehet benned bízni tulajdonképpen?

– Igen – mondtam, de már a túloldalon, a kamerát egy zöld trafószekrényre tettem, és belenéztem a keresőbe, hátam mögött valaki nyitott ablak és leeresztett redőny mellett a vasárnapi westernjét nézte. Ez illett a képbe. Ugyanis abban a pillanatban Maria alakja a keresőben egy túlságosan sötétre állított fekete-fehér tévéképernyő elmosódó, szemcsés szerkezetét mutatta, Bonanza-felbontás;* és a kép, amelyet Maria odaát mutatott – ahogy hajához kap, fejét profilba fordítja, de válla a kép síkjával párhuzamos –, a kép, még mielőtt a filmszalagra került volna, már emlék volt. Kéretlenül áttetsző, és éppolyan kéretlenül sűrű. Ahogy a keresőbe néztem, az is eszembe jutott, hogyan találkoztam először Mariával. Fél évvel ezelőtt volt, banális történet. Azóta van az életnek tapintása. Az ő autójának a hátsó kereke ugyanabban a pocsolyában állt, mint az enyéme, mindez egy színtelen üres parkolóban, februárban. Azonnal feltűnt nekem a sápadt arcbőr, a karcsú boka meg a közönséges hanghordozás, amely sehogy sem illett szeplős arcának finom oválisához. Az az átkozott hang, ugyanaz, amelyen most úgy üvölt.

2002. augusztus 15. – Két meztelen test – férfi és nő összetapadva – az előtérben finom vízpermet – a háttérben falicsempe, sárga

Az elmúlt napokban, mondaná nagymamám, és azt értené rajta: „a minap”. Szóval a minap történt, hogy Maria előttem lépegetett. Egy falépcsőn mentünk fölfelé. Nem láttam a szeplőket az arcán, de külön-külön mindegyikre jól emlékeztem, miközben kezemet a nyármeleg lépcsőkorkláton, szememet pedig a lábikráján tartottam. A tarkóján. Magasan feltűzött, hamuszőke haján. – Fiú – mondta –, fiú, fiú – és már a lép-

* *Bonanza*: népszerű amerikai westernfilmsorozat. Németország nyugati felében a hatvanas években sugározták. (A fordító megjegyzése.)

csőn kezdte áthúzni fején azt a kék ruhát, amelyet diákkora óta őrzött. Már napok óta egyedül voltunk ebben a hálóteremben, tucatnyi érintetlen tábori ágygal. Üres a ház, mondta érkezésünkkor a nő, aki a sátorhelyek és a hálóterem gondnoka volt, és körbematott az óriási helyiségben, az ágyak végébe tett piros és mohazöld gyapjútakarókra ferdén sütöttek az utolsó nyári napsugarak. Férfias mozdulattal simított végig gyér, májashurka-színű haján. Nekem viszont egy kicsi, öreg madár jutott eszembe, aki élete végén kiesik a fészekből. Világos félhosszú nadrágot viselt, görbe volt a lába. Igyekeztünk nem nézni sem a fejére, sem a lábára, bólintottunk a fehér ingnek, és a terem kedvéért szívesen lemondtunk a sátrazásról, mert olyan türelmesen álltak sorfalat az ágyak, és mert közülük kettőt a terem végében összetolhattunk és cipőfűzővel összeköthettünk. – Csak nyugodtan – mondta a nő, és cinkosan nézett ránk –, csinálják csak nyugodtan. – Grillezett hús szaga áradt be az ablakon. Ott maradtunk, és az egyik ilyen forró provence-i napon történt, hogy Maria déltájban előttem haladt fölfelé a hálóteremhez vezető lépcsőn. Odakint eget-földet sópört a misztrál. Még korábban a ház előtt ültünk egy heverőn, megittunk egy üveg vörösbort, és közben ködös szemmel néztünk két ablaktalan házat, számlálatlan olajfát és szőlőtőkét, mögöttük pedig a hegyeket, kontúrjukat a kék levegőben. Éles és sötét az első hegylánc, mögötte a másik a sablon: tejszerűbb, belesimul az égbe. A sárga falicsempés zuhanyozóban csöpögött két tusoló csapja, az egyik magasabb, a másik mélyebb hangon. Szoprán és alt, mondta Maria, aki opera-énekesnő szeretett volna lenni, de olyan, aki spárgázni is tud, és fölvelt egy barna és összepöndörödött, mumifikálódott állatra emlékeztető falevelet a csempézett padlóról. A keskeny szellőzőablakon fújta be a szél, Maria az ágyéka elé tartotta. Az öt kabin közül a legutolsót választottam, félrehúztam a műanyag függőnyt. Pasztellszínű virágocskák a viaszon. Csillogott, ahol lepattant egy darab a csempékből, de nem úgy, mint az arany. Nedves vakolat szaga érződött, és arra gondoltam, hogy a meztelen ember és a hideg víz együtt milyen szomorúvá tud tenni egy helyet. A lefolyó mellett szappanmaradék; a hajcsomó a lefolyó rácsában felidézte azokat, akik előtünk jártak ott. Kinyitottam a csapot, és én is levetkőztem. Mariát a víz alá állítottam, a fényképezőgépet pedig a szemközti mosdó szappantartójára, egy pillantást vetettem a mosdó fölötti tükörbe, láttam magam mögött Mariát a zuhanyozó záporosójében, amely lelapította és besötétítette a haját, majd lefolyt a vállán és a mellén, onnan két keskeny patakban végigfolyt a hasán, le a combján, majd eltűnt a lefolyó oválisában, és közben szelíden fölemelte az idegen, halott hajcsomót. Lenyomtam az önkioldó gombját. Villogni kezdett. Nyolcnál már ott álltam Maria mellett a zuhany alatt, Maria hozzám simult, vagy én őhöz, arcunkat a fényképezőgép lencséjétől el-, egymás felé fordítottuk. Abban a pillanatban száznyolcvan fokos szögben is elfordítottuk volna a fejünket, csak hogy láthassuk egymást. Mindez éppen az imént történt, és az is, hogy Maria közben halk, kissé panaszos hangon énekelni kezdett, és hangról hangra erősödött a bizonyosság, hogy mi most már mindig fogunk tudni kezdeni egymással valamit. Folytatjuk utunkat egy egész életen át, napbarnítottak leszünk, és nem unatkozunk soha. Ő mindig ő lesz, egy idő után a hosszú haja nélkül, csípőtájon terebélyesebben. Én mindig én leszek, egy idő után elkényelmesedve és ügyetlenebbül, ahogy keresem a megfelelő beállítást, de mindig ugyanolyan buzgón, mint aki forgatáson van, ahol órákon át próbálkoznak az optimális bevilágítással, amelynek révén a valóság föltárja a megismételhetetlen pillanatot úgy, hogy egybeessen azzal, aminek mindig is képzeltük. Csak néhány ilyen pillanat van, amely vigaszt nyújt, amiért olyan rövid az élet.

2002. július 21. – Maria és én – két tányér, rajta csirkecsont – fehér műanyag asztal és Ghettblaster

Azt hitte, itt sem találunk szállást, mint a minap, amikor tényleg semmit nem találunk, aztán végül mégis kikötöttünk egy félreeső, nagyon régimódi kempingben, gyorsan fölvertük a sátrat a porban, még mielőtt leszáll az éjszaka, és az utolsó pillanatban rendeltük meg a provence-i csirkét a bejáratnál lévő büfében, az utolsó két adagot, és aztán nem is beszélünk, csak a Ghettblaster ötvenes évekbeli sanzonjait hallgattuk, míg végül kezembe kellett vennem Maria kezét, hogy ebben a testtartásban, a rozoga fehér műanyag asztal fölé hajolva olyan boldog legyek, mint régen labdával a hónom alatt, meccsre menet. Abban a megvilágításban Maria arcát egyáltalán nem lehetett látni. Sötétebb volt, mint az ég, sötét, mint egy ablaktalan ház. Az ócska kempingszék abban a pillanatban összeroskadt a kívánságaink alatt, és némi késéssel, amelynek nem volt köze Maria ijedelméhez, Maria végigöntött rajtam egy pohár vörösbor. Abban a pillanatban a büfé előtt megállt egy rendőrautó, és kiugrott belőle két falusi járőr, kezük a pisztolytáskán. – Most nem menekülsz – mondtam Mariának, aki mindig poharakat és csészéket borít fel, amelyekből mások még inni akarnak, akinek, ha valami praktikus dologba kezd, hirtelen megnő és elszabadul a karja, aki soha nem olvas használati utasítást, inkább mindent rosszul csinál, mígnem egyszer csak véletlenül úgy csinálja, ahogy kell, és aki a forgalmas úttesten áthaladva hirtelen fölemeli a könyökét, és kiszámíthatatlan félfordulatokat tesz, leginkább piros lámpánál, mert eszébe jut, hogy ott, az úttest közepén lehet a legjobban látni a naplementét, amit mindig is végig akart nézni. Igen, szorongok Maria miatt, ha egyedül megy át az úttesten. Van benne valami a dühöngő gyerekkorból. Még mindig a földön feküdtem az összetört műanyag szék mellett, amikor azt mondtam: – Mindig szorongok miattad, Maria. – A két falusi járőr leült a szomszéd asztalhoz, és kaptak két doboz sört meg egy mécesst. – Én is ilyen mécesst akarok – mondta Maria. Mi is kaptunk egyet, és amikor a fények és az árnyékok cikázni kezdtek az arcán, a hajába túrtam. Mély volt. Azon az éjszakán még egyszer beletúrtam. Felébredtem, és az a határozott érzésem volt, hogy valaki éppen az imént lépett ki a sátrunkból. Valaki, akinek a színét leginkább a borostyánéval tudnám leírni, és aki fénylően cikázott ide-oda a sátorban, mint egy szentjánosbogár; tompa és gonosz fényel. Maria rögtön így kiáltott: – Kísértet! – Majd valamivel halkabban: – Akkor jönnek, ha hisz bennük az ember! – Hangja átmenet nélkül csapott át kibálásból suttogásba.

– Nem hiszem, Maria.

– De igen.

– De ez itt az én sátram, itt ilyesmi nem fordul elő.

Abban a pillanatban egy másik sátorban fölnevetett egy nő, a lovak nyerítenek így, hosszan, magas hangon, a végén rémülten. Aztán megint csend lett. Maria testéből valami régi parfüm illata áradt, két kézzel szorított. Ahogy a gyerekek szorítják a bögrét. Csak feküdtem ott, vastag hurkaként a hálószákomban, Mariának kiszolgáltatva.

– Tudod, milyen közel vagyunk egymáshoz, Josef? – Josefet mondott, nem önkioldót, mint annyiszor. Felültem.

– Találd ki!

Vállat vontam.

– Ennyire – mondta. – Ennyire. – Egymáshoz illesztette a két mutatóujját, és könnyedén összedörzsölte őket. – Ennyire közel, Josef – mondta. Hallgattam a súrlódás neszt, és egyenesen ültem, mint egy kutya.

Így történt, épp az imént.

2002. július 29. – Maria és én – meg egy alacsony férfi – közöttünk üveg

Az úton készült képek többségén az édennek csak a foszlánya látszik majd. A fotók mindig foszlányok, az időből kitépett darabok. Azon a napon, amikor a július észrevétlenül augusztussá változott, és sárgásabb parázzsal emlékeztette a nyarat, hogy hamarosan nem lesz, Aptban, egy étteremben a szomszéd asztalnál ülő amerikai nő megkérdezte, lefényképezzen-e bennünket, mert látta, ahogy egy jó kameraállást keresve az előételes hűtőpult körül kóválygok. Maria a fejét rázta, én megnyomtam az önkioldó gombját, és Maria mellé vetettem magam, hogy együtt mosolyogjak és együtt rázzam a fejem vele. Így hát első közös elutasításunkról is fotó készült, a mozdulat miatt elmosódott, életlen. Liszt száll belőlük, mondta később Maria, amikor meglátta a fotón a fejünket. Az étterem konyhájából csirkehús és fokhagyma, gulyás és citrom illata áradt, a tűzhely fölött vastag, sárga, mocskos fény úszott, ezt láttuk, amikor kimentünk. Expressz kidolgozásra akartam vinni a tekercset. Elindultunk, hogy keressünk egy fotósboltot, de Maria csellengeni akart, folyton megállt, és idegen kapualjakba kukucskált. Az egyikbe még be is ment, egészen a hosszú kapualj végéig, ahol egy színes ajtóüveg fénymozaikot vetített a belső udvarra vezető lépcsőre. Maria kinyitotta az alacsony ajtót, a mozaik eltűnt, és én nem tudtam, voltaképpen miféle idegen ragyogást akar Maria becserkészni.

– És ha jön valaki, Maria?

– Nyughass, Fury!

– Te vagy a Fury!*

Az udvaron kőangyal állt, kék gipszköntöséről pergett a festék. Áldásra vagy üdvözlésre nyújtott kezében megrongált tábla nyíllal és ezzel a felirattal: Cipőjavítás. A műhely a ház utcafrontján volt. A cipész feleakkora volt, mint én, viszont széles vállú és kerek, dühös koponyájú. Egy kirakatüvegen keresztül láttam őt és egyúttal magunkat a piszkos üveg előtt, és zavaromban, amiért olyan bambán álltunk ott a boltja előtt, másoltattam Mariának egy slusszkulcsot, és megvettem azt a cipőfűzőt, amellyel később összekötöttük a tábori ágyakat. A kis cipész a kedvünkért egy pár piros női cipőjavítási munkálatait hagyta félbe, 43-as méret, a sarka olyan hosszú és hegyes volt, mint egy evőpálcika. Nem az enyém, mondta, amint elkapta Maria pillantását. Amikor Maria kiment az udvarra, a járásáról le tudtam olvasni, hogy tetszik neki a cipész. Fizettem, megdicséretre a hibátlanra sikerült pótkulcsot, és követtem Mariát. A meleg házfalnak támaszkodva a körömágy bőrét rágcsálta, én pedig a szemközti kukára tettem a gépet, aztán odaálltam Maria mellé. Hat-hét-nyolc. A lámpa egyre gyorsabban villogott. A cipész egész felsőtestével kihajolt az ablakon, és a megfakult kirakati tárgyak között két cipőkefét rendezgetett. Ő is rajta van a képen, Mariára néz.

Igen, Maria. Maria és én. A képek másnapra készen lettek, meg voltunk örökítve: mi ketten az apti templom előtt ellenfényben, a vékony szoknya alatt egyértelműen, combtővig kirajzolódik Maria lába; mi ketten és a cuceroni olajfák; mi ketten Venasquesben a posta előtt, postáskisasszonnyal a rácsos ablakban; mi ketten az eső áztatta csónakkikötőben valahol Burgundban; mi ketten Sisteronban a fagyaltosnál; mi ketten, nem, még nem a zuhanyrózsa, hanem Aix, később pedig Porquerolles kemény kék

* Fury: a *Bonanzához* hasonlóan a hatvanas években népszerű amerikai westernfilmsorozat címszereplője, egy fekete musztáng, amelyet a sorozat kisfiú hősnének sikerül betörnie. (A fordító megjegyzése.)

ege alatt; mi ketten Lyonban távol lévő barátaink ágya szélén, reggeli közben, mellettünk egy régi plüsskrokodil, Maria arcán látszik az éjszakai eső szaga; igen, mi ketten, mint kompótostálkák az elhagyatott, kicsi, szürke templomok túlméretezett szenteltvíztartóiban: mindig ketten. A kettő: fektetett nyolcas. Maria mosolygott, amikor ezt mondtam: a kettő fektetett nyolcas. Ez a mosoly is látszik az egyik képen, sok más képen pedig az látszik, hogy gyakran álmodik rosszat, és éjszakánként néha kiabál, mert lépteket hall, mintha fejszével vernék az éjszakát, mindenütt, a hálóteremben, a szobában, a sátorban, és éppen olyankor, amikor tényleg senki nem jön, neki mégis föl kell idéznie gyerekkora vasúti töltését, a raktáépületek, repedt ablaküvegek, kátránytetők meghitt tájait, a szanaszét kódorgó rühes tyúkokat, mintha a segítségére lehetnének csak azért, mert a régi időkből maradtak, és olyan megnyugtatók; a régi időkből, mint a fekete kozáknyerges bicikli, amelynek a rugói olyanok, mint egy-egy rozsdás merülőforraló. – Képzeld el – mondja Maria mellett az ágyban, már nyugodtában. – Képzeld el. – És tényleg látom őt a biciklin, gumicsizmában, annyira eláll a szára, hogy bele tud esni az eső. Csak mesél és mesél, és úgy érzem, ott voltam minden pillanatban, és láttam, ahogyan áll valami téglapítványon, akkor régen, a vasúti töltés mellett, a biciklit az építványnek támasztotta, piszkos fehér függönybe burkolózva, kibontott hajjal áll, és integet az elhaladó vonatoknak. Sörösdobozok fetrengenek a földön a nevetéstől, ám a vonat tényleg lassít, mondja Maria, és én látom, igen, a téglapítvány előtt lassít, olyannyira, hogy Maria tisztán látja a bent ülők arcát, van, akiét többször is, főleg azét a fiatal férfiét, aki mindig az utolsó kocsi utolsó ablakánál ül, menetiránynak háttal, hogy azt a hosszú hajú lányt tovább nézhesse, mint a többi utazó. Bólintok, és abban a pillanatban nem vagyok benne biztos, nem én ültem-e akkor abban a vonatban, nem én bámultam-e Mariát. De ő már fel is kelt, hálóingében laposabb a melle, mint egyébként. Kimegy a fürdőszobába, hogy még egy réteg hűsítő krémet kenjen magára, mert olyan tászkás a szeme, a képeken is látszik. És hogy még egyszer átszámolja a rovarcsípéseket. Először saját magán, aztán rajtam.

– Képzeld el – mondja.

Ez is épp az imént történt.

2002. július 15. – Maria, öt hatalmas kék hortenziafaj – és én

Igen, és ez is épp az imént történt, az út elején. Tessin, Locarno, valami völgy, rohanó hidegkék víz, aztán a szürke falu, a falu szélén a kunyhó. Elektromosság nélkül. A lejtők olyan meredek voltak, mintha nem is kőből, hanem függőleges vonalakból állnának. Maria konokul ült mellett a kocsiban. – Az aktív emberek a hegyekbe utaznak, a melankolikusak a tengerhez – mondta, és az az érzésem támadt, hogy valamit elrontottam. Ezért mielőtt kiszálltunk, hosszan babráltam az öngyújtómmal, hogy úgy nézzen ki, mint aki eltűnődik. Nekem ugyanis kevesebbe kerül gondolkodni, mint lenni. Nem bírom a presztízsveszteséget. Ezt Maria nagyon hamar észrevette, és az a véleménye, hogy elkényeztetett és beképzelt fiatalember vagyok. Hogy védőfalat építettem magamnak műveltségből, szkepszisből és önhiúságból, minden lepattan erről a falról, ő is, és hogy a védőfalamat a szülői házból hoztam magammal, és hogy ott, ahonnan én származom, egy magafajta nő nem olyan, akit csak úgy mindenhová magával hurcol az ember. Éppen másodszor, részletesebben mondta mindezt, miközben hátunkon a csomagunkkal másztunk fölfelé a falu utcáján, a kunyhó felé. – Nézd ezeket a falakat – mondta Maria, és egy faragatlan gránittömb arcába markolt. – Ezeket nem

egyszerűen építették. Ide nézz, ennek még orra is van! – Ott áll előttem, mintha épp az imént történt volna, a zseblámpa fényében, piszkossárga fénypocsolyában. – Ezt nem építették, hanem *követék*. – A templomban kilencet harangoztak, majdnem sötét volt. A fugák közé szorult árnyékok még élesebben elválasztották egymástól a köveket, és én tiltakoztam ez ellen a sötétség ellen, amely kétoldalt a sziklafalokról csorgott le, és talpunk alól, a földből szivárgott elő. *Követék*. Valami, ami máskor bennem van, most megérintett kívülről. Egy jelenés. Ismerősnek tűnt, az én testfelépítésemet, az én ruhámat viselte, mindazonáltal színtelen volt, illetve a sűrű finom árnyalataiban játszott, háború előtti amerikai krimikből ismerős figura, és halott. Az alak először mellettem állt, aztán menekülni akart innen vagy tőlem, ezt nem tudom, de egyértelműen fájdalmas elválás ígérkezett, amellyel nem számoltam. Most még ne. Hátam mögött egy alma tompa puffanással esett a földre. Maria három lépéssel előttem haladó körvonalait a zseblámpa fénycsóvjával tartottam fogva, farzsebemhez kaptam, ahol a tartalék elemek voltak. Maria végig előttem ment, kitárt karral egyensúlyozott. Túl erős lábikra, túl szép tarkó, haja a feje tetején lófarokba kötve. Ló, jutott eszembe, noha Maria lófarka nem a fenekén van. Ló, talán a buja járása miatt, a lábfeje miatt, mert olyan határozottan lép, mintha patkó lenne a lábán, vagy a csökönyösen megfeszített térd miatt. A kunyhóknak az éjszaka legközepe és egy világosabb vörösfenyőerdő mellett állt. Az ajtó előtt hortenzia nyílt, a fészer mellett rózsabokor kiabálta: sárga, sárga, sárga!, nehogy észrevétlen maradjon abban a nagy sötétségben. Minden lépésnek külön szaga volt. Itt más koordináta-rendszer volt érvényben, mint otthon, és az első estén tonhalas tésztát főztem a konyhai gázlámpa fényében, a szószt a benzinkúton vásárolt vörösborral finomítottam.

Így szóltam: – Mondjak egy bókot?

– Mondjál – Maria hunyorgott.

– Szeretlek.

Fehér volt az ágynemű. Maria már aludt, amikor az ötödik pohár után lefeküdtem mellé. Nyugodtan és komolyan lélegzett. Illett a hegyekhez az ablakon túl, ezekhez az óriásokhoz, akiket olyan gyöngéden foglalt keretbe a világos függöny. Kezemet óvatosan Maria hasára tettem, megszagoltam a vállát, nyelvemmel a vállpánt fehér vonalát kerestem a leburnult bőrön. Megcsókoltam a vállát, a haját. Hamuszőke. Nem, olaszszőke, hallottam a hangját, miközben csukott szemmel csókoltam. Nemsokára a jobb kezem a mellével hált, bal kezem önmagammal, és emlékeztem. Amikor tizenegy vagy tizenkét éves voltam, egyszer a kerítésnél megálltak a szomszéd ikrek. Lányok voltak, nálam egy évvel fiatalabbak. Egész nyáron minden délután, ha a szüleik nem voltak otthon, meztelenül a kerítéshez nyomakodtak, és ugyanazt az egy szót kiabálták.

– Fiú! – Semmi mást, csak ennyit: Fiú.

2002. július 21. – Búcsú közben – mi ketten szemeteszacskóval és térképpel – a háttérben az autónk, kecskékkel

Amikor elhagytuk a kunyhót, a konyhai pedálos szemetest is kiürítettük. Régi újságpapírral volt kibéelve. Halálozási rovat. A kulcsot a hortenziabokorba dugtuk, ahogy a tulajdonosokkal megbeszéltük, lefényképeztük magunkat, és ott hagytuk a könyveket, amelyeket az ott töltött napok alatt kiolvastunk. Maria naponta elolvasott egyet. Én nem. Én többet dohányoztam.

És miért üvölt most úgy Maria? Csak mert most az egyszer egyedül van a képen?

Az ég kék lesz, és festett üvegre emlékeztet, mint épp az imént, és kávészag lesz, mint azokban az orosz novellákban, amelyekbe az ember a legszívesebben beköltözne. Lehet, hogy most mégis kinyit ez a kis kávézó.

Megtörtént, és semmi nem homályosította el a pillanat szörnyűségét.

Maria már nem üvölt.

Mi lesz az utolsó képen?

Épp az imént tettem le a kamerát a zöld trafószelekre. Köztem és Maria között az üres utca. Megnyomtam az önkioldót, és futni kezdtem. Mire gondoltam futás közben, ami ez alá a kép alá kívánkozna? Olyasmire gondoltam, amire még soha életemben nem jutott eszembe gondolni, és tulajdonképpen nem is gondolat volt, inkább csodálkozás. Futottam át az üres utcán, nem néztem jobbra, nem néztem balra, csak Mariára néztem a Háagen Dazs-napernyő alatt. Mosolyogtam. Visszamosolygott, de hogyan! Először nem értettem. Aztán rögtön megértettem, amint jobbról megéreztem az ütést. Az autó és én az utca közepén találkoztunk. Az autó nem látott engem, én csak Mariát láttam.

Mi fog túlélni bennünket? A kép, amelyen nem vagyunk rajta? Sem a kecskesajt a kenyérmaradékkal az asztalon, sem a székek, amelyeken mi ültünk még az imént, és amelyek most egyedül állnak a napon, egymás felé fordítva. Utolsó mozdulatunk még ott van, a két szék közötti arasznyi távolságban. A kávézó ajtaja most kinyílt. A tulajdonosnak nyilván van telefonja, és már régen segítséget hívott. De ez sem lesz rajta a képen, és az arcom sem, ezzel a hülye, döbrent, hitetlenkedő és jámbor arckifejezéssel, amelyet nem tud letörölni a fájdalom. Nem érzek fájdalmat. Én vagyok az egyik a két madár közül, legyenek baglyok, most, hogy úgylis leszál az éjszaka, baglyok a zuhanyozó gőzében, fejüket száznyolcvan fokos szögben elfordítva, épp az imént estünk ki a fészekből, mi ketten, Maria és én, és most először zuhanyozni fogunk, aztán darált húst piszkálunk ki az alufóliából. Ezért van itt ilyen vérszag. A képek egymásra rakódnak, de semmi nem lesz élesebb vagy mélyebb, semmi. És Maria hol van? Csak cipőbe bújtatott lábakat látok. Cipők állnak körül, csupa cipő, izgatottan csoszognak, mint a kapirgáló tyúkok. És most, a cipők között, Maria arca. Nem lehet leírni. Csak elképzelni. – Semmi baj – mondja, és két kézzel kap utánam –, nem lesz semmi baj. – Közben vörös a keze, és már nem értem, mit mond. Már nem is értem? Már vége is van? Nem tudom, mert senki nem mondta el nekem, milyen az, ha vége van. Lehajol hozzám, az én Mariám, a régi időkből. Arca egy régi heverőre egy bemozdult, szemcsés fotóról, amelyen több a fekete, mint a fény. Ez az utolsó arc, amelyet őrzök róla. Nem, már nem üvölt, és a képen nem lesz kép.

Emlékezem. A templomban, ahol tegnap este voltunk, valaki, nyilván a sekrestyés, a fülembé súgta: – Elnézést, zárunk.

Megyek már.